
Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2021:13

Jourhavande präst

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:99 i vilken motionären föreslår att kyrkostyrelsen ska utreda möjligheten att stärka Jourhavande präst med ytterligare personella resurser, företrädesvis diakoner. Utskottet delar motionärens bild av att det finns ett stort behov av samtalsstöd och att det är angeläget att även andra medarbetare än präster tas i anspråk för att möta dessa behov genom jourer eller jourliknande former. Utskottet anser dock att det är viktigt att tjänsten Jourhavande präst behåller sin absoluta tystnadsplikt, sin upparbetade profil, tydligheten i vad som erbjuds och sitt namn och föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

För att kunna möta det ökade behovet av samtalsstöd föreslår utskottet att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att stärka Svenska kyrkans jourverksamhet med ytterligare personella resurser, utöver präster.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:99,
2. med anledning av motion 2021:99 uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att stärka Svenska kyrkans jourverksamhet med ytterligare personella resurser, utöver präster.

Motionens förslag

Motion 2021:99 av Lisa Gerenmark, Jourhavande präst

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning för att undersöka möjligheten att stärka jourhavande prästs verksamhet med ytterligare personella resurser, företrädesvis diakoner, för att kunna möta upp det ökade behov och förväntningar av kris och samtalsstöd som finns.

Bakgrund

Själavården inom Svenska kyrkan sker i många olika former. Flest människor får själavård via sin församling eller genom institutionssjälavården, men en kanal som har ökat stort det senaste årtiondet är Jourhavande präst.

Jourhavande präst och andra kyrkliga jourtjänster

Jourhavande präst är en del av Svenska kyrkans själavård och kan nås via tre kanaler, telefon, chatt och digitalt brev. Genom avtal med SOS Alarm nås telefonjouren kostnadsfritt via nödlinjen 112 vars nödområden är ambulans, räddningstjänst, polis, flyg-, sjö-, fjällräddning, giftinformation och jourhavande präst. Tjänsten Jourhavande präst bemannas av präster i alla stift. Bemanningen av präster samordnas inom respektive stift och en övergripande samordning sker på den nationella nivån. Det som utmärker Jourhavande präst bland andra samtalsjourer är att alla som svarar är präster och har därmed absolut tystnadsplikt (se nedan).

Över 100 000 anrop kommer varje år till Jourhavande präst, de allra flesta via telefon. Sedan coronapandemin började har antalet samtal till Jourhavande präst ökat och som en följd av det har öppettider och bemanning också ökat, men detta är en tillfällig åtgärd. Efter pandemin bedömer ansvariga för jouren att antalet samtal kommer att sjunka till strax över nivåerna innan pandemin.

Det finns två andra jourlinjer som drivs av Svenska kyrkan. Den ena är sverigefinska telefonjouren Palveleva puhelin (nås kostnadsfritt via 020-25 26 00) som har funnits under en längre tid och bemannas huvudsakligen av finskspråkiga frivilliga med grundutbildning i själavård, men även präster och andra kyrkliga medarbetare. Den andra är en teckenspråkig jour som startade på initiativ av Västerås stift 2020 och bemannas huvudsakligen av teckenspråkiga präster och diakoner från flera stift och församlingar.

Det finns flera andra jourtjänster som har kopplingar till Svenska kyrkan. Den största av dessa är Kyrkans SOS som är en stiftelse baserad i Göteborg. Den är fristående från Svenska kyrkan men samarbetar med flera stift och församlingar. Kyrkans SOS har bedrivit jourtjänst under en lång tid och besvarar idag över 20 000 samtal per år, huvudsakligen via telefon (0771-800 650) men också via chatt. Jouren bemannas av utbildade volontärer.

Tystnadsplikt och anmälningsskyldighet

I kyrkoordningen står följande om prästens tystnadsplikt. ”Den som är eller har varit behörig att utöva uppdraget som präst har tystnadsplikt i fråga om uppgifter som han eller hon därvid har fått veta under bikt eller enskild själavård” (31 kap. 9 §). Det finns inga undantag från prästens tystnadsplikt, den är absolut.

Diakoners tystnadsplikt beskrivs på samma sätt i kyrkoordningen (32 kap. 9 §) men det finns undantag mot förbudet mot att lämna ut uppgifter. Det gäller till exempel att uppgifter i vissa fall måste lämnas för en anmälan till socialnämnden eller polis- eller åklagarmyndighet, då det föreligger uppgifts-, informations- eller anmälningsplikt enligt lag.

Vägval kring bemanning

Tidigare bemannades Jourhavande präst inte av alla stift och man hade olika bemanningspraxis i stift. I vissa stift bemannades den även av diakoner eller pastorer från andra samfund. I en utredning, som gjordes på uppdrag av generalsekreteraren 2005, föreslog utredaren att Svenska kyrkan skulle fortsätta tjänsten Jourhavande präst med endast präster i Svenska kyrkan. Utredningen talade emot att tjänsten skulle utökas med diakoner med motiveringen att de har en annan tystnadsplikt än prästerna och att det är avgörande med en klar och tydlig marknadsföring av *vad* och *av vem* som tjänsten erbjuder.

Jourhavande präst har varit föremål för flera behandlingar i kyrkomötet genom åren och en av dessa bedöms ha relevans här, betänkande KI 2013:17 Jourhavande präst kvar inom alarmnumret 112, med motion 2013:51 med samma namn. Motionen var föranledd av en statlig utredning (SOU 2013:33) som föreslog att Jourhavande präst inte skulle få finnas kvar inom larmnumret 112. Utskottet uttalade då ett tydligt stöd för att Jourhavande präst skulle vara kvar inom larmnumret 112, i enlighet med kyrkostyrelsens remissvar på utredningen. Kyrkostyrelsens motivering var att via 112 skapas optimala förutsättningar i samhället för att stödja den enskilda medborgaren och att om man från 112 hänvisar till ett annat nummer riskerar man tappa bort till exempel suicidbenägna personer. Fördelarna med 112, menade man, är också att den tjänsten är kostnadsfri att ringa till och har en servicenivå som kyrkostyrelsen inte kan erbjuda via egna kanaler.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:99.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2021:99 uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att stärka Svenska kyrkans befintliga jourverksamhet med ytterligare personella resurser, utöver präster.

Utskottet delar motionärens beskrivning i motion 2021:99 av att den utsatthet och psykiska ohälsa som funnits under pandemin mycket sannolikt kommer innebära att det finns ett fortsatt stort behov av samtalsstöd. Utskottet delar också motionärens bild av diakoners rika kompetens inom själavård och diakoni.

Utskottet menar att behov av samtalsstöd delvis kan mötas genom den typ av jourer som finns inom Svenska kyrkan idag men är också öppet för att behoven kan mötas i andra former, till exempel genom utveckling av de digitala jourer som finns idag.

När det gäller Jourhavande präst anser utskottet att tydligheten i prästens absoluta tystnadsplikt, den upparbetade profilen, tydligheten i vad som erbjuds och namnet Jourhavande präst är viktiga saker att slå vakt om. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att motionen ska avslås. Utskottet anser samtidigt att det är angeläget att hitta vägar för att koppla den kompetens som finns i Svenska kyrkan, bland både diakoner och andra yrkesgrupper, till de stora behoven av samtalsstöd. Därför föreslår utskottet att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att stärka Svenska kyrkans befintliga jourverksamhet med ytterligare personella resurser, utöver präster.

Digitalt möte den 7 oktober 2021

På kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Amanda Carlshamre, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Kristin Molander, Lars Jakobsson, Ellionor Moberg, Tomas Fors, Christoffer Wallin, Zandra Pettersson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Thomas Petersson och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag biträder utskottets förslag att avslå motion 2021:99 om Jourhavande präst. Jag reserverar mig däremot mot utskottets förslag till beslut i betänkandets andra punkt och biträder därför inte heller utskottets motivtext. Motionärerna tar upp möjligheten att stärka, företrädelsevis av diakoner, Jourhavande präst. Detta anser jag är fel väg att gå.

Problemet är enligt min mening att det finns för få präster som är engagerade i uppdraget Jourhavande präst och lösningen bör snarare ligga i att engagera fler präster till detta. Vi ska hysa största respekt för att begreppet Jourhavande präst är vedertaget och människor som söker den hjälpen ska veta vilken profession de möts av och vad de kan förvänta sig. En prästs tystnadsplikt är mycket mer långtgående än övriga yrkeskategorier. Jag biträder därför inte betänkandet i sin helhet.

Ann-Christine From Utterstedt